

Sygn. akt: I C 680/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 stycznia 2017 r.

Sąd Rejonowy w Giżycku I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSR Alina Kowalewska
Protokolant:	st. sekr. sądowy Urszula Młynarczyk

po rozpoznaniu w dniu 27 stycznia 2017 r. w Giżycku na rozprawie

sprawy z powództwa A. G.

przeciwko T. W.

o zachowek

1. Zasądza od pozwanego T. W. na rzecz powódki A. G. 14,506,72zł (czternaście tysięcy pięćset sześć zł 72/100) z tym, że spłatę należności odracza do dnia 30 września 2017 r. z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w przypadku zwłoki w terminie płatności.
2. Oddała powództwo w pozostałym zakresie.
3. Nie obciąża pozwanego kosztami procesu na rzecz Skarbu Państwa.

SSR Alina Kowalewska

Sygn. akt I C 680/16

UZASADNIENIE

Powódka A. G. domagała się zasądzenia od pozwanego T. W. kwoty 40 000,00 zł z tytułu zachowku po zmarłym A. W. wraz z odsetkami w wysokości ustawowej liczonymi od dnia wytoczenia powództwa do dnia zapłaty wskazując, że zapłata może nastąpić w formie pieniężnej bądź poprzez wydzielenie części gruntu pozostałego po spadkodawcy.

Uzasadniając żądanie podała, że na mocy testamentu spadek po jej ojcu A. W. nabył pozwany - syn spadkodawcy. Wskazała, że w skład spadku wchodzi nieruchomości położona w K. o wartości 200 000,00zł. Spadkobierca testamentowy mimo wezwania do zapłaty do chwili obecnej nie wypłacił należnego zachowku.

Pozwany T. W. zakwestionował żądanie powódki co do wysokości i co do zasady. Podał, iż wartość nieruchomości wchodzącej w skład spadku jest przez powódkę znacznie zawyżona bowiem budynek mieszkalny znajdujący się na nieruchomości jest w bardzo złym stanie technicznym. Ponadto spadkodawca nie płacił podatków i powstały z tego tytułu dług obciąża pozwanego jako jedyne spadkobiercę. Pozwany twierdził również, że roszczenie powódki jest nieuzasadnione z uwagi na jej postawę względem spadkodawcy. Powódka bowiem nie interesowała się losem ojca, nie wspomagała go finansowo chociaż ojciec był chory, niezaradny życiowo i takiej pomocy potrzebował i

oczekiwał. Pozwany wnosił o zaliczenie na poczet zachowku 18 000zł tytułu niespełnionego przez powódkę obowiązku alimentacyjnego względem ojca oraz 1 000zł zaległości w płaceniu podatków.

Sąd ustalił, co następuje:

Na mocy testamentu notarialnego z dnia 29 marca 2013 r. sporządzonego w Kancelarii Notarialnej w W. przed notariuszem K. C. spadek po A. W. w całości nabył syn T. W.. Do kręgu spadkobierców ustawowych poza powołanym do spadku na podstawie testamentu T. W. należy powódka oraz drugi syn spadkodawcy D. W. (1). W skład spadku wchodziła nieruchomość rolna zabudowana budynkiem mieszkalnym i gospodarczym położona w K. dla której Sąd Rejonowy w Giżycku prowadzi księgę wieczystą nr (...). Wartość rynkowa opisanej nieruchomości według stanu na dzień otwarcia spadku i aktualnych cen rynkowych wynosi 95.837 zł.

(**dowód** : opinia biegłego z zakresu szacowania nieruchomości W. S. – k. 128-146, zapewnienie spadkowe złożone w sprawie INs 320/16, postanowienie Sądu Rejonowego w Giżycku z 24 maja 2016r. w sprawie I Ns 320/16).

Przed śmiercią spadkodawca mieszkał w nieruchomości samotnie. Był rozwiedziony. Przez ostatnie pięć lat utrzymywał się ze świadczeń z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w W. oraz z drobnych kwot przekazywanych przez pozwanego. Spadkodawca był zaliczony do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności. Cierpiał na zaburzenia schizotypowe powikłane uzależnieniem alkoholowym z cechami organicznych zaburzeń osobowości.

(**dowód** : dokumentacja lekarska – k.72-81).

Sąd zważył, co następuje:

Roszczenie powódki o zachówek jest uzasadnione jedynie w części.

Instytucję zachowku statuuje art. 991 § 1 k.c. Zgodnie z jego dyspozycją zstępnym, małżonkom oraz rodzicom spadkodawcy, którzy byliby powołani do spadku z ustawy, należą się, jeżeli uprawniony jest trwale niezdolny do pracy albo jeżeli zstępny uprawniony jest małoletni – dwie trzecie wartości udziału spadkowego, który by mu przypadła przy dziedziczeniu ustawowym, w innych zaś wypadkach – połowa wartości tego udziału. W niniejszej sprawie poza sporem pozostawało, iż powódka - jako zstępna spadkodawcy - należy do kręgu osób uprawnionych do zachowku zgodnie z treścią art. 991 § 1 k.c

Poza sporem jest, że jej roszczenie o zachówek nie zostało zaspokojone w jakiegokolwiek części.

Mając na uwadze, iż wysokość należnego zachowku uzależniona jest od wartości stanu czynnego spadku zasadniczą kwestią pozostawało ustalenie wartości rynkowej nieruchomości rolnej zabudowanej budynkiem mieszkalnym i gospodarczym położonej w K. dla której Sąd Rejonowy w Giżycku prowadzi księgę wieczystą nr (...), która jak wynika ze zgodnych twierdzeń stron była jedynym składnikiem masy spadkowej. Powołany w sprawie biegły z zakresu szacowania nieruchomości W. S. określił wartość lokalu na kwotę 95.837zł. Sporządzona opinia jest w ocenie sądu miarodajna do ustalenia wartości spadku. Biegły wskazał bowiem podstawy faktyczne i prawne dokonanego oszacowania oraz w sposób logiczny i przekonujący uzasadnił przyjęte założenia i sformułowane na ich podstawie wnioski. Zauważyć należy, że strony nie kwestionowały ustaleń biegłego sądowego.

Stosownie do art. 991 § 2 k.c. jeżeli uprawniony do zachowku nie otrzymał należnego zachowku bądź w postaci uczynionej przez spadkodawcę darowizny, bądź w postaci powołania do spadku bądź w postaci zapisu, przysługuje mu przeciwko spadkobiercom roszczenie o zapłatę sumy pieniężnej potrzebnej do pokrycia zachowku bądź do jego uzupełnienia. W tej sytuacji jest oczywiste, że powódka nie może domagać się wydzielenia jej części nieruchomości w ramach uprawnień do zachowku. Żądanie uprawnionego do zachowku kierowane do spadkobiercy może dotyczyć tylko zapłaty sumy pieniężnej.

Ustalając wartość stanu czynnego spadku należy uwzględnić długi spadkodawcy, które w wypadku A. W. wynikały z niepłacenia podatków od nieruchomości. Z informacji przekazanej przez Burmistrza W. wynika, że na dzień otwarcia

spadku – to jest na 4 grudnia 2015r. zaległy podatek od nieruchomości wynosił 8 796,70zł i obejmował okres od 1994r. do końca 2015r. Za lata 2007-2012 należności podatkowe były zabezpieczone hipoteką na nieruchomości.

(**dowód** : pismo Burmistrza W. k.-98, odpis z kw- k.105-106).

W tej sytuacji czynna wartość spadku stanowiąca substrat zachowku wynosi 87 040,30zł.

Wartość udziału spadkowego, który przypadłby powódce gdyby była powołana do spadku wynosi 29013,43zł zaś wartość zachowku stanowiącego 1/2 wartości udziału wynosi 14 506,72zł.

Sąd nie znalazł podstaw by uznać za słuszne stanowisko pozwanego co do pozbawienia powódki prawa do zachowku bądź też zaliczenia na poczet zachowku innych należności.

Przede wszystkim należy stwierdzić, że obniżenie zachowku bądź pozbawienie praw do zachowku mogłoby nastąpić na podstawie art. 5 k.c. z uwagi na sprzeczność tych roszczeń z zasadami współzycia społecznego. Przepis art. 5 k.c. znajduje zastosowanie w przypadku, gdy powoływanie się przez stronę na prawo podmiotowe nie stanowi jego wykonywania, lecz nadużywanie, które nie jest społecznie akceptowane i w związku z tym nie korzysta z ochrony. W judykaturze oraz doktrynie przyjmuje się jednolicie, iż zakres zastosowania art. 5 k.c. w sprawach o zachówek jest stosunkowo wąski i ogranicza się jedynie do przypadków rażącego naruszenia zasad współzycia społecznego. Roszczenie o zachówek stanowi bowiem urzeczywistnienie zasady, iż nikt nie może na wypadek swojej śmierci rozporządzić swoim majątkiem zupełnie dowolnie, z pominięciem swoich najbliższych (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 kwietnia 2004 r., IV CK 215/03, nr Legalis 73074).

W niniejszej sprawie pozwany pomimo podnoszonych zarzutów nie wykazał jakim szczególnym obowiązkiem uchybiła powódka i w czym wyrażała się sprzeczność jej żądań z zasadami współzycia społecznego.

Prawdą jest, że powódka nie zajmowała się ojcem. Mieszkała daleko od spadkodawcy, musiała zająć się własnym dzieckiem wychowując je samotnie.

Zaznaczyć również należy, że relacje w rodzinie stron były bardzo skomplikowane. Spadkodawca był alkoholikiem a uwagi na swój stan zdrowia był trudny w kontaktach . Nie zajmował się dziećmi, kiedy wymagały one pomocy. Rozwiedziony, uparczywie nie alimentował dzieci nie podejmując z tego powodu pracy .

(**dowód** : zeznania świadka D. W. (2) k.-163, twierdzenia pozwanego k.-57).

W tej sytuacji, w ocenie sądu, postawy powódki wobec ojca nie można oceniać tak dalece negatywnie by uznać, iż realizacja roszczenia do zachowku jest niezgodna z zasadami współzycia społecznego.

Również nieuzasadnione jest żądanie pozwanego zaliczenia na poczet zachowku 18 000zł z tytułu alimentów płaconych przez pozwanego na rzecz spadkodawcy oraz kosztów zabezpieczenia spadkowych budynków przed katastrofą budowlaną.

Po pierwsze stan budynków rzutował na wycenę całej nieruchomości. Po drugie zaś obowiązek zabezpieczenia budynków należy do właściciela nieruchomości i w związku z tym nie ma podstaw by powódka w jakikolwiek sposób była zobowiązana do partycypowania w tych kosztach.

Co do zaliczenia kwoty 18 000zł należy stwierdzić, że wniosek pozwanego nie znajduje podstaw prawnych. . Z okoliczności wskazanych przez pozwanego nie wynika by powódka była dłużnikiem pozwanego a należna wierzytelność wynosiła 18 000zł.

Stosownie do art. 498§1 k.c. gdy dwie osoby są jednocześnie względem siebie dłużnikami i wierzycielami, każda z nich może potrącić swoją wierzytelność z wierzytelności drugiej strony jeżeli przedmiotem obu wierzytelności są pieniądze

lub rzeczy tej samej jakości oznaczone co do gatunku, a obie wierzytelności są wymagalne i mogą być dochodzone przed sądem lub przed innym organem państwowym.

Biorąc pod uwagę powyższe okoliczności sąd uznał żądanie powódki za uzasadnione do kwoty 14 506,72zł.

Z uwagi na sytuację finansową pozwanego, który aktualnie pozostaje bez stałej pracy sąd odroczył spłatę należności do dnia 30 września 2017r. uznając, że okres ponad 8 miesięcy jest wystarczający na zgromadzenie środków pieniężnych na wykonanie orzeczonego obowiązku.

Również mając na względzie sytuację finansową pozwanego sąd nie obciążył pozwanego kosztami procesu (art.102 k.p.c.).

SSR Alina Kowalewska